

Nr 110

Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i valutalagstiftningen, m. m.; given Stockholms slott den 30 mars 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden,

dels föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt,

dels inhämta riksdagens yttrande över vad föredragande departementschefen förorddat.

GUSTAF ADOLF

G. E. STRÅNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås viss ändring i valutalagen i syfte att förbättra möjligheterna att motverka ett alltför starkt inflöde av utländska valutor till Sverige. Dessutom begärs riksdagens samtycke till att den föreslagna ändringen skall äga tillämpning till utgången av juni 1973 och därefter under tiden den 1 juli 1973—den 30 juni 1974. För riksdagens yttrande framläggs i anslutning härtill förslag till kungörelse om ändring i och fortsatt giltighet av valutaförordningen.

1 Förslag till

Lag om ändring i valutalagen (1939: 350)

Häri genom förordnas, att 2 § valutalagen (1939: 350) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Konungen äger i förordnande, som av honom meddelas, föreskriva:

1) att allenast riksbanken och annan bank, som riksbanken därtill bemyndigad (valutabank), må driva handel med utländska sedlar och skiljemynt, med växlar, checkar, andra penninganvisningar och fordringar, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt (utländska betalningsmedel och utländska fordringar), ävensom med aktier, obligationer och likartade värdepapper, vilka äro utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet (utländska värdepapper);

2) att utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper må, mot vederlag som bestämmes i svenskt mynt, förvärvas och föryttras allenast i den omfattning och på de villkor Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, riksbanken bestämmer;

3) att dylika tillgångar skola erbjudas riksbanken eller valutabank till inlösen mot kontant ersättning i svenskt mynt;

4) att svenska och utländska betalningsmedel, fordringar och värdepapper icke utan särskilt tillstånd må utföras ur riket eller på annat sätt överföras till utlandet eller överlåtas å den, som är bosatt i utlandet;

5) att dylika tillgångar icke utan tillstånd av riksbanken må införas till riket;

6) att över värdepapper, som införas till riket eller som här förvaras för den, som är bosatt i utlandet, så ock över köpeskilling, som influtit vid försäljning av sådana värdepapper, ej må förfogas i vidare mån än Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, riksbanken bestämmer; *och*

7) att i annat hänseende än under 2)–6) sägs ej må över utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper utan tillstånd av riksbanken förfogas annorledes än genom föryttring till riksbanken eller till valutabank.

6) att över värdepapper, som införas till riket eller som här förvaras för den, som är bosatt i utlandet, så ock över köpeskilling, som influtit vid försäljning av sådana värdepapper, ej må förfogas i vidare mån än Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, riksbanken bestämmer;

7) att i annat hänseende än under 2)–6) sägs ej må över utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper utan tillstånd av riksbanken förfogas annorledes än genom föryttring till riksbanken eller till valutabank; *och*

8) att avgift som bestämmes med stöd av meddelat förordnande skall tillfalla riksbanken.

¹ Senaste lydelse 1963:174.

Genom förordnande, som här avses, må ej inskränkning ske i riksbanken tillkommande befogenheter.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Bestämmelsen i 2 § första stycket 8 äger tillämpning även på avgift, som med stöd av förordnande i fråga om vad som avses i 2 § första stycket 2 bestämts för tiden från och med den 20 mars 1973.

2 Förslag till

Kungörelse om ändring i och fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264)

Härigenom förordnas i fråga om valutaförordningen (1959: 264) dels att 3 § skall ha nedan angivna lydelse, dels att förordningen, som enligt kungörelse (1972: 136) gäller till utgången av juni 1973, skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni 1974.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Riksbanken äger närmare bestämma, i vilken omfattning och på vilka villkor utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärvas eller föryttras.

Är villkor förenat med föreskrift om att avgift skall utgå, må riksbanken även bestämma att avgiften skall tillfalla riksbanken.

Begränsning må ej ske i omfattningen av valutabanks förvärv från eller föryttring till allmänheten av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar, som härröra från eller fordras för löpande betalning.
(Se vidare anvisning)

Denna kungörelse träder såvitt avser ändringen i 3 § i kraft dagen efter den, då kungörelsen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Riksbanken får dock bestämma att avgift som påförts allmänt konto tillhörande utländsk bank eller bankir för tid före ikraftträdandet, dock tidigast från och med den 20 mars 1973, skall tillfalla riksbanken.

¹ Senaste lydelse 1963: 176.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 30 mars 1973.

Närvarande: Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändringar i valutalagstiftningen* och anför.

Enligt valutalagen (1939: 350) kan Kungl. Maj:t på framställning av fullmäktige i riksbanken under vissa förutsättningar förordna om valutareglering i enlighet med närmare bestämmelser i lagen. I allmänhet får sådant förordnande meddelas för högst ett år i sänder och endast efter riksdagens samtycke. Därvid skall även de valutareglerande föreskrifter som Kungl. Maj:t avser att meddela föreläggas riksdagen. Dessa föreskrifter är intagna i valutaförordningen (1959: 264).

Förordnande om valutareglering har senast meddelats för tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973. Förordnandet avser vad som föreskrivs i 2 § första stycket 1, 2 och 4—7, 5 § 1 och 3 samt 9 § valutalagen (SFS 1972: 135 och 136). I prop. 1973: 82 till årets vårriksdag har begärts riksdagens samtycke till att Kungl. Maj:t ger enahanda förordnande om valutareglering för tiden den 1 juli 1973—den 30 juni 1974.

En närmare redogörelse för bestämmelserna i valutalagen och de hitintills gällande bestämmelserna i valutaförordningen har lämnats i prop. 1968: 55 s. 3—8. Här redovisas därför endast vissa bestämmelser i de nämnda författningarna.

I 1 § tredje stycket valutalagen (1 § ändrad 1959: 262) uppställs för andra fall än vid krig och krigsfara som förutsättning för förordnande om valutareglering att sådant förordnande bedöms erforderligt för att uppnå det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet eller annars med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet. Huvudbestämmelserna om vad de valutareglerande föreskrifterna (valutaförordningen) får innehålla finns i 2 § första stycket valutalagen (2 § ändrad senast 1963: 174). Bl. a. kan föreskrivas att utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper endast i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t eller — efter Kungl. Maj:ts bemyndigande — riksbanken bestämmer får förvärvas och föryttras mot vederlag i svenskt mynt (punkt 2).

Enligt 3 § valutaförordningen (3 § ändrad 1963: 176) får riksbanken

bestämna närmare i vilken omfattning och på vilka villkor utländska betalningsmedel och utländska fordringar får förvärvas eller föryttras mot vederlag i svenskt mynt. Begränsning får dock inte ske i omfattningen av valutabanks förvärv från eller föryttring till allmänheten av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar som härrör från eller fordras för löpande betalning.

Vidare gäller enligt 6 § andra stycket valutaförordningen (6 § ändrad senast 1963: 176) att riksbanken får, i den mån det inte är fråga om löpande betalning, bestämma över dels valutainlännings möjligheter att ta emot betalning från utlandet, dels valutainlännings rätt att ikläda sig gäld i förhållande till utlandet.

Fullmäktige i riksbanken har i skrivelse den 29 mars 1973 hemställt om viss ändring i valutalagen och valutaförordningen. Fullmäktige anför i huvudsak följande. Med anledning av den senaste tidens oro på valutamarknaden har riksbanken i meddelande den 20 mars 1973 lämnat vissa anvisningar till valutabankerna i syfte att motverka inströmningen av utländska valutor till Sverige. Beträffande s. k. allmänna konton, dvs. konton i svenska kronor i valutabank för valutaexportering med fast bostad i utlandet, erinrar riksbanken om den sedan länge generellt gällande bestämmelsen, att behållningen på sådant konto inte får överstiga vad som kan betecknas som normal kontobehållning. Riksbanken anger i meddelandet i fråga om allmänt konto, som tillhör utländsk bank eller bankir, att som normal kontobehållning skall anses det nettotillgodohavande som genomsnittligt inestår under januari 1973. I meddelandet anges vidare, att i den mån befintlig behållning på sådant allmänt konto överstiger den sålunda definierade normala behållningen för kontot, kontoinnehavaren skall anmodas att omgående disponera överskjutande belopp genom att beordra utbetalning till valutainlämning för godkänt ändamål eller genom omväxling till utländsk valuta. Skulle efter den 26 mars 1973 ändå kvarstå överskjutande belopp, har riksbanken förbehållit sig att vidtaga åtgärder i syfte att med verkan från och med dagen för meddelandets utfärdande ta ut en per dag beräknad ränta på beloppet och att göra den kontoförande banken betalningsansvarig för sådan ränta. Avsikten är alltså att kontoinnehavare som efter den 26 mars 1973 håller en kronbehållning på sitt konto, som överstiger vad som betraktas som normalt, skall för det överskjutande beloppet till den kontoförande banken erlagga en avgift beräknad såsom en negativ ränta. Fullmäktige anser det klart att de givna förordnandena ligger inom de allmänna befogenheter som riksbanken har enligt 3 § och 6 § andra stycket valutaförordningen.

Fullmäktige anser att det är önskvärt, att den negativa räntan inte slutligt kommer den kontoförande valutabanken till godo utan i stället inlevereras till det allmänna. Annan mottagare än riksbanken torde inte komma i fråga. Här för talar inte bara det allmänna argumentet att om

vissa avgifter tas ut för att motverka en från allmän samhällsekonomisk synpunkt inte önskvärd utveckling, dessa avgifter inte utan motprestation bör tillfalla den ene av de två parterna i det enskilda avtalsförhållandet. Därtill kommer att om uttagna avgifter inte överförs till det allmänna, den som gynnas av avgifterna, dvs. valutabanken, i många fall torde ha möjlighet att i annat sammanhang kompensera den därav missgynnade, dvs. den utländska banken eller bankiren, genom andra transaktioner till inte marknadsmässiga villkor. Även om självfallet valutabankernas lojala medverkan kan förutsättas, är det inte tillfredsställande om dessa skulle behöva riskera att från utlandet bli utsatta för uppmaningar att i en eller annan form återföra vad som från den utländske kontohavarens sida kan uppfattas som en oskäligt uttagen marginal. Riksbankens meddelande till valutabankerna om uttagande av en negativ ränta på utländska bankers och bankirers kronkonton i svenska banker bör därför kompletteras med ett åläggande för bankerna att till riksbanken inbetala vad som kan komma att tas ut på grund av riksbankens föreskrifter. Valutaförfattningarna ger emellertid f. n. inte stöd för att ålägga valutabankerna att till riksbanken inbetala en sådan avgift.

Med hänvisning till det anförda hemställer fullmäktige *dels* att i 2 § första stycket valutalagen under en särskild punkt anges att avgifter som bestämts vid tillämpningen av meddelat förordnande skall tillfalla riksbanken, *dels* att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens samtycke till att Kungl. Maj:t förordnar att vad som föreskrivs i den nya bestämmelsen skall äga tillämpning t. o. m. juni 1973, *dels* att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens yttrande över ett tillägg i 3 § valutaförordningen innebärande att, om riksbanken bestämt att avgift under viss förutsättning skall utgå, riksbanken dessutom får föreskriva att avgiften skall tillfalla riksbanken, *dels* att Kungl. Maj:t för tiden den 1 juli 1973—den 30 juni 1974 begär riksdagens samtycke till att den nu föreslagna bestämmelsen i valutalagen skall äga fortsatt tillämpning samt inhämtar riksdagens yttrande över den föreslagna ändringen i valutaförordningen.

Departementschefen

De kriser som under senare tid förekommit på valutaområdet har på olika sätt berört den svenska valutahandeln. Ett inslag i störningarna på valutamarknaden har för Sveriges del varit ett starkt valutainflöde. I prop. 1973: 82 anförde jag som ett skäl för att ha kvar valutaregleringen att denna gav möjlighet till kontroll av inte önskade betalningsströmmar. Riksbanken har, som framgår av riksbanksfullmäktiges skrivelse, med tillämpning av valutaförordningen vidtagit vissa åtgärder i syfte att minska inflödet av utländska valutor. Riksbanken har genom föreskrift i meddelande den 20 mars 1973 till valutabankerna bl. a. förbehållit sig rätt att i fråga om behållning på allmänt konto, som till-

hör utländsk bank eller bankir, ta ut en på viss sätt beräknad avgift avseende tiden fr. o. m. den 20 mars 1973. De av fullmäktige föreslagna författningsändringarna innebär att sådan avgift skall tillfalla riksbanken och har till syfte att göra nämnda föreskrift effektivare. Avgiftsbestämmelser av likartad innebörd har införts på andra håll i utlandet. Jag delar fullmäktiges uppfattning om behovet av bestämmelser med föreslaget innehåll också för Sveriges del och biträder därför fullmäktiges framställning. Reglerna bör ges retroaktiv verkan på så sätt, att riksbanken får möjlighet att bestämma att avgift som påförts konto för tid fr. o. m. den 20 mars 1973 skall tillfalla riksbanken.

Under återopandande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t

dels föreslår riksdagen att antaga ett inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i valutalagen (1939: 350),

dels begär riksdagens samtycke till att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § tredje stycket valutalagen (1939: 350) förordnar, att vad som föreskrivs i 2 § första stycket 8 samma lag,

1. skall äga tillämpning till utgången av juni 1973,

2. skall äga fortsatt tillämpning under tiden den 1 juli 1973—den 30 juni 1974,

dels inhämtar riksdagens yttrande över ett inom finansdepartementet upprättat förslag till kungörelse om ändring i och fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

